

Nr 235.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 45 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker; given Stockholms slott den 5 april 1918.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga närlagda förslag till förordning om ändrad lydelse av 45 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 45 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 45 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

45 §.

1. — — — — —.

2. Avhämtning — — — ej må utminuteras.

Utan hinder av vad nu sagts äger bolag, därest kontrollstyrelsen medgiver, att särskilda avhämtningsställen för öl må inrättas, från sådant avhämtningsställe enligt av kontrollstyrelsen närmare angivna grunder utlämna öl, varför betalning erlagts å utminuteringsställe. Å dylikt avhämtningsställe vare sådan förteckning, varom i 44 § sägs, icke av nöden.

3. — — — — —.

4. Rekvisitioner, som i 2 och 3 mom. avses, skola tillhöra för köparen utfärdad motbok samt för varje innehavare av sådan förvaras av bolaget under en tid av två år. Vid försäljning av spritdrycker skall i motboken införas uppgift å varje försåld post spritdrycker och dagen för försäljningen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1919.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 april 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde:

Den 14 juni 1917 utfärdade Kungl. Maj:t, i enlighet med riksdagens därom fattade beslut och efter kontrollstyrelsens hörande, förordning angående försäljning av rusdrycker, vilken förordning skall träda i kraft den 1 januari 1919.

I en den 11 februari 1918 dagtecknad skrivelse har kontrollstyrelsen erinrat, hurusom till följd av nämnda förordning genomgripande förändringar komme att äga rum på rusdryckshandelns område, varefter kontrollstyrelsen vidare anført i huvudsak följande:

Givetvis yppade sig på grund härav åtskilliga spörsmål angående de praktiska anordningarna för utminuteringsen av de olika huvudslagen av rusdrycker. Inom kontrollstyrelsen hade, efter verkställd utredning,

uppgjorts förslag till anordnande av utminuteringsstationerna från och med år 1919, vilket emellertid för sitt genomförande krävde vissa ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen. Enligt 30 § i nämnda förordning skulle bolag tillstålla den, till vilken bolaget funne utminuteringsstationer kunna äga rum, en motbok, innehållande anvisning å visst utminuteringsställe, varest han finge hos bolaget göra inköp av rusdrycker. Vidare stadgades i 44 §, att å varje utminuteringsställe skulle finnas förteckning å dem, som där ägde göra inköp av rusdrycker. Huruledes inköp skulle äga rum, stadgades i 45 §, enligt vilket lagrum avhämtning å utminuteringsställe finge äga rum endast mot avlämnande av köparens egenhändigt undertecknade rekvisition och erläggande av kontant betalning; därest inköpet gällde spritdrycker, skulle därjämte köparens motbok uppvisas. Enligt den till grund för dessa stadganden liggande motiveringen skulle vid varje inköp äga rum en jämförelse mellan den å rekvisitionen anbragta namnteckningen och den namnteckning, som motboks innehavaren vid motbokens utställande avlämnat till bolaget och som finnes intagen i den i 44 § omnämnda förteckning. Denna metod för identifiering av köparen vid varje inköp — namnteckningsgranskningen — vore densamma, som för närvarande tillämpades vid all försäljning av brännvin. Den vore sålunda redan praktiskt prövad, men vissa svårigheter komme — åtminstone vid de största bolagen — att uppstå, när metoden skulle tillämpas å alla slag av rusdrycker. Dessa svårigheter sammanhängde med arten och omfattningen utav handeln med öl. Under tillverkningsåret 1915—1916 förbrukades sådana maltdrycker, som fölle under rusdrycksförsäljningsförordningen eller porter och öl av alla slag, till en myckenhet av 118,844,000 liter. Även om man antog, att på grund av restriktionerna i rusdrycksförsäljningsförordningen förbrukningen av dessa drycker komme att minskas så mycket, att den uppginge allenast till en fjärdedel av förbrukningen 1915—1916, komme förbrukningen ändå att omfatta 30,000,000 liter eller 90,000,000 halvbuteljer, varav sannolikt omkring 70,000,000 halvbuteljer komme att utminuteras. Antalet ölköp skulle sålunda, även med en så högst betydande nedgång i förbrukningen, komma att synnerligen hårt belasta expeditionen vid utminuteringsstationerna, en belastning, vilken särskilt å de större orterna skulle framträda desto mera, som allmänheten vore van att köpa öl i mindre partier på grund av ölets ringare hållbarhet. Utminuteringsstationerna måste därför göras betydligt flere, än som vore erforderligt, om å utminuteringsstationerna försålles endast spritdrycker och vin. På grund härav komme också administrationskostnaderna att bliva betydande. Hithörande spörsmål hade varit föremål för överläggning

dels inom kontrollstyrelsen vid sammanträden med tillkallade sakkunniga, dels vid konferenser med de största systembolagen i riket nämligen i Stockholm, Göteborg och Malmö. I ärendet hade därjämte promemorior ingivits till kontrollstyrelsen av direktörerna för nämnda tre bolag. Kontrollstyrelsen hade härvid bibragts den uppfattningen, att med en anordning, varigenom tillhandahölles å vissa utminuteringsställen endast spritdrycker och vin samt å andra ställen endast öl, väsentliga besparingar i administrationskostnaderna skulle kunna göras. Enligt kontrollstyrelsens plan skulle utminuteringsförteckning och kassakontroll endast finnas å utminuteringsställena för spritdrycker och vin, medan å avhämtningsställena för öl endast varuutlämning skulle äga rum. En person, som ämnade köpa öl, hade alltså att infinna sig å ett honom jämlikt 30 § i rusdrycksförsäljningsförordningen anvisat utminuteringsställe för spritdrycker och vin, varest vederbörlig identifiering skulle äga rum och betalning för varan erläggas. Även utminuteringskortet för dem, som endast ägde inköpa öl, borde förvaras å ett dylikt utminuteringsställe (registerställe). Hinder syntes icke föreligga för att identifiering vid ett och samma tillfälle kunde ske för flera köp och att betalningen för samtliga köp erlades i förskott. Sedan köparens rekvisitionsblankett, respektive blanketter, blivit försedda med vederbörlig påstämpling angående myckenheten av det öl, varför betalning erlagts, skulle köparen å vilket avhämtningsställe för öl som helst mot avlämnande av kvitterad blankett erhålla den å blanketten angivna myckenheten öl. Å dylika ölavhämtningsställen skulle såsom följd av vad nu sagts ej föras den i 44 § rusdrycksförordningen föreskrivna kundförteckning.

Bland de fördelar, som skulle kunna vinnas genom den ifrågasatta anordningen, erinrade kontrollstyrelsen om, att vederbörande bolag kunde anordna betydligt enklare ölavhämtningsställen och anställa långt mindre personal, än om å dessa ställen skulle finnas utminuterings- och kassakontroll. Ur allmänhetens synpunkt skulle, framhöll kontrollstyrelsen vidare, därest en kund berättigades att å registerstället erlägga betalning för flera ölrekvisitioner på en gång, några befogade invändningar mot den föreslagna anordningen icke kunna göras. Det syntes emellertid kontrollstyrelsen lämpligt, att åt densamma inrymdes befogenhet ej mindre att pröva erforderligheten av att en uppdelning av rusdrycksutminutereringen ägde rum, än även att föreskriva de särskilda kontrollanordningarna härvid.

I sin ovanberörda framställning har kontrollstyrelsen vidare gjort gällande, att bestämmelsen i 45 § 4 mom. om att köparens rekvisitioner

skulle förvaras å utminuteringsställe, borde ändras därhän, att rekvisitioner skulle förvaras av vederbörande bolag. Till stöd härför har kontrollstyrelsen framhållit, att dessa rekvisitioner skulle läggas till grund för bolagets prövning av kundernas inköp samt att denna prövning icke lämpligen kunde verkställas av försäljningsställes personal utan borde ske å bolagens kontor.

Med tillkännagivande av att vad kontrollstyrelsen ovan anført i form av en särskild promemoria förelagts kontrollrådet, samt att kontrollrådet tillstyrkt kontrollstyrelsen att ingå till Kungl. Maj:t med anhållan, att förslag till ändrade föreskrifter i det i promemorian angivna syftet måtte genom proposition föreläggas riksdagen, har kontrollstyrelsen i sin ovannämnda skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till riksdagen föreslå sådan ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen, att *dels* till 45 § 2 mom. lades ett nytt stycke av följande lydelse:

»Utan hinder av vad nu sagts äger bolag enligt grunder, som av kontrollstyrelsen fastställas, från särskilt, för utminutering av öl inrättat avhämtningsställe utlämna öl, varför betalning erlagts å annat utminuteringsställe. Å dylikt ölavhämtningsställe vare sådan förteckning, som i 44 § sägs, icke av nöden.»

dels ock 4 mom. i samma paragraf erhöles följande ändrade lydelse:

»Rekvisitioner, som i 2 och 3 mom. avses, skola tillhöra för köparen utfärdad motbok samt för varje innehavare av sådan förvaras av bolaget under en tid av två år. Vid försäljning av spritdrycker skall i motboken införas uppgift å varje försäld post spritdrycker och dagen för försäljningen.»

Departements-
chefen.

Den av kontrollstyrelsen ifrågasatta anordningen med särskilda ölavhämtningsställen torde vara ägnad att, utan ökat besvär för allmänheten, nedbringa kostnaderna för utminuteringsförfarandet. Visserligen synes det kunna mot förslaget anmärkas, att detsamma genomförande skulle i viss mån minska effektiviteten av kontrollen över rusdrycksförsäljningen. Emellertid torde varje nämnvärd fara i sådant avseende kunna förebyggas. Därest sålunda de till en person samtidigt utlämnade rekvisitionsblanketterna eller anvisningarna å öl utställdes att avse olika tider, förekommes, att en olämpligt stor myckenhet öl kunde på en gång erhållas. Om vidare, på sätt antytts i den kontrollrådet förelagda promemorian, det antal rekvisitioner, för vilka betalning finge på en gång erläggas, bestämdes jämförelsevis lågt, torde ingen verklig olägenhet uppstå därigenom, att anvisningar å öl möjligen komme att utlämnas till en person, som sedermera kunde befinnas ej vidare böra tillåtas att inköpa rusdrycker. Det hela skulle nämligen inskränka sig därtill, att denne person under en kortare tid framåt kunde i ett par

poster utbekomma en jämförelsevis obetydlig myckenhet öl. Det kan ifrågasättas huruvida icke i förordningen angående försäljning av rusdrycker borde uttryckligen angivas de närmare villkor, enligt vilka öl skulle få på ifrågavarande sätt försäljas. Då emellertid kontrollstyrelsen uppenbarligen kommer att beakta nu framhållna synpunkter, samt allt för detaljerade bestämmelser icke böra i förordningen onödigtvis meddelas, har jag i princip intet att erinra mot det av kontrollstyrelsen avgivna författningsförslaget i denna del. Emellertid har jag i detsamma låtit vidtaga ett par mindre ändringar av rent redaktionell natur.

Även kontrollstyrelsens förslag till ändrad lydelse av 45 § 4 mom. i rusdrycksförordningen synes mig välbetänkt. I detta sammanhang bör likväl erinras, att förslaget jämväl innefattar den av kontrollstyrelsen ej särskilt motiverade bestämmelse, att rekvisitionerna ej behöva förvaras längre än två år, under det att för närvarande någon tidsbegränsning i sådant avseende ej finnes angiven. Emellertid måste uppenbarligen någon gräns sättas i fråga om tiden för bolagens förvaringsplikt, och mot vad av kontrollstyrelsen härutinnan föreslagits synes ej något vara att erinra.

Föredragande departementschefen uppläste härefter ett i enlighet med vad han nu anfört upprättat förslag till förordning om ändrad lydelse av 45 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker samt hemställde, att berörda förslag måtte föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:st Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Lidholm.